

Uw keuze: Milieuvriendelijk laken of slachtoffers uit naam van de wetenschap ?

Door: Niek Louwers (LU6)

De meeste nachtvlinders die met licht werken gebruiken een laken of ander wit oppervlak met daarvoor (en/of erachter) een lamp. Bij lampen met gering vermogen (TL05 – 08 BLB) is er uit diervriendelijk oogpunt weinig bezwaar tegen. Als er echter een lamp van een flink vermogen (ML of HPL) gebruikt wordt treden in de directe omgeving van de lamp zulke hoge temperaturen (tot wel 300 °C) op dat dit voor de meeste 's nachts aangelokte insecten bepaald ongezond genoemd kan worden. Veel insecten, vooral de kleinere, worden gelijk geroosterd en dwarrelen dood naar beneden. In veel gevallen houdt het beestje er een hoop verloren schubben of geschroeiende voelsprietten of pootjes aan over. U denkt dat het zo'n vaart niet loopt ? Leg dan vanavond eens een groot wit laken op de grond en zet daar uw lamp eens op.

Voorbeeld van de meest toegepaste opstelling

Omdat ik ook belangstelling heb voor de kleinere soorten onderzocht ik regelmatig de gesneuvelden en zag daar, jammer genoeg, toch regelmatig interessante soorten tussen liggen. Ook viel het me op dat tijdens het vliedren regelmatig losse “onderdelen” zoals vleugels en schubben uit de lucht boven het laken naar beneden dwarrelden. Derhalve de blik i.p.v. naar het laken maar eens naar boven gericht. Zodoende merkte ik dat er, behalve van de zijkanten, veel insecten in een spiraalvlucht van boven kwamen en dat er regelmatig een, door enkele boven het laken patrouillerende vleermuizen, gesnapt werd. Daarom leek het mij logisch dat er een soort scherm boven de lamp moest komen om de van boven komende beestjes op te vangen.

Vervolgens ben ik een tijd aan het experimenteren geslagen met diverse opstellingen. Een aantal punten had ik ter overweging:

- 1) De insecten, ook de kleine, mogen niet bij de hete lamp kunnen komen. Een soort tent dus.
- 2) De opstelling moet eenvoudig binnen een acceptabele tijd (5 à 10 min) opgebouwd en afgebroken kunnen worden.
- 3) Vanwege mobiliteit moet de zaak compact zijn.
- 4) Er moet voldoende licht naar de omgeving stralen.
- 5) Het geheel moet redelijk betaalbaar blijven.

De nieuwe “milieu-vriendelijke” uitvoering

Ik ben met van alles en nog wat in de weer geweest. Glas, hoewel ideaal, viel af vanwege de kwetsbaarheid en het feit dat het weinig UV doorlaat, plexiglas is veel beter maar duur en om e.e.a. compact te houden is dit ook erg lastig.

Normaal laken laat te weinig licht door en bij oude vitrage zijn de mazen zo groot dat het kleine grut er toch door kruipt.

Toen ik de nieuwe vitrage moest komen bewonderen die mijn eega vol trots voor het raam hing kreeg ik een “Eureka”-gevoel. Met de restanten van de nieuwe vitrage nam ik vol goede moed plaats achter de naaimachine. Nadat eega en dochters mijn gestoethaspel een poosje meewarig gadeslagen hadden werd ik met een “Hou op met dat gepruts!, Kom hier dat ik dat doe” van mijn stoel geduwd. Met uitleg van mijn kant werd er in no-time een pracht van een laken in elkaar gezet.

Voor mij restte nog het inkorten van de stok van de tot nu toe gebruikte lamp, enkele gaatjes boren in de stokken voor het bovenframe en een “spin” snelbinder uit elkaar slopen. Nog vier stokken in de zoom aan de onderzijde en klaar is Niek.

's Avonds vol verwachting het nieuwe laken opgesteld. Het resultaat overtrof alle verwachtingen. Omdat ik tot nu toe één of, als ik de achterkant meetel, misschien anderhalf laken had, heb ik er nu wel vijf. Voor, achter, links, rechts en boven. Ook ben ik voor een groot deel verlost van het "bombardement" van Huismoeders waardoor alle andere vlinders van het laken opvliegen en de boekhouding van mijn telling weer helemaal door de war ligt. Ze vliegen nog wel vrij wild maar het gaat er een heel stuk rustiger aan toe dan bij een "vrije" lamp. Uit milieu-oogpunt kan ik 's nachts ook weer een stuk rustiger slapen omdat er geen enkel slachtoffer gevallen is.

De "kleintjes" zitten op het dak

Nou ja, een enkele dan die het klaar speelt om door het gras eronder door naar binnen te kruipen. Opvallend is dat de kleinere beestjes voornamelijk op het "dak" zitten en de grotere soorten aan de zijanten. Ik ben niet groot van stuk vandaar een opstapje. Bovenstaand plaatje is het resultaat van een gemiddelde avond. Ontelbare muggen, kevers, torren, vliegen, wespen, sprinkhanen, cicades, macro- en micro nachtvlinders komen erop af. Vanwege het "rondom" effect is er altijd een lij-zijde en bij enige wind valt het op dat de beestjes dan toch die zijde opzoeken. Omdat het licht een beetje defuus is vinden de burens het ook acceptabel. Na wat correcties en veranderingen ben ik nu ongeveer een jaar doende met deze nieuwe opstelling die met een gerust hart milieuvriendelijk genoemd mag worden en is er qua soorten en aantallen behoorlijke vooruitgang mee geboekt. Enkele andere voordelen. Er zijn geen donkere zijden, de insecten worden dus van alle kanten aangetrokken. Voor het opzetten is een afhangende boomtak, een rekstok of waslijn, waar de gesloopte spinnen overheen komen, voldoende. De haken van het elastiek komen op de hoekpunten. Met een viertal tentharingen of stenen wordt de onderkant vastgezet. Door het elastiek, eventueel te verlengen met een eindje touw of ander elastiek, verder naar buiten te brengen wordt de "tent" in hoogte gespannen. Door de open structuur en de opvang van eventuele beweging door het elastiek is de opstelling vrij wind-ongevoelig. Er is natuurlijk ook een nadeel. Omdat men tegen het licht inkijkt zijn de meeste beestjes zwart. Voor de determinatie van een soort is derhalve een spiegeltje of een lampje nodig. Afbreken gaat eenvoudig door de spinnen los te maken en het dak op de grond te laten zakken. Het geheel kan zo in de achterbak van de auto en als de latten er ook nog uit gehaald worden zelfs in de fietstas. Als men alleen "vlindert" heeft men gelijk een trim-toestel want je loopt wat rondjes op zo'n avond. Met meerdere personen is het nooit dringen omdat er veel mensen tegelijk rondom het laken kunnen staan. De komende Nachtvlindernacht zullen we zien wat de resultaten zijn in het vrije veld.